Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

20.3.2024

Työvoima- ja osaamistarpeiden ennakoinnin uutiskirje 1/2024

OPH:n ennakointi julkaisumuodissa

Opetushallituksen ennakointitiimi on Osaamisen ennakointifoorumin (OEF) tukemana toteuttanut ennakointikauden 2021–24 suunnitteilla jonka mukaisesti uusia niin keskipitkän kuin pitkänkin aikavälin työvoima-, koulutus- ja osaamistarpeisiin liittyviä ennakointituloksia julkaistu jo vuoden 2023 aikana.

Tammikuussa 2023 julkaistiin "Laajaalainen koulutus 2030 -kuvaus"-raportti, jossa eriteltiin laaja-alaisten osaamisten merkitystä koulutuksen digitaalisen ja kestävyysosaamisen näkökulmasta vuoteen 2030 mennessä. Käsikäsissä opetetaan julkisestiin "Ammattilakohtaiset osaamistarpeet 2030"-verkkoraportti (PowerBI), jossa tunnistettiin sellaisia ammattialoilla vaadittavia osaamisia, joiden tarve kasvaa tai vähenee huomattavasti 5 vuoden 2030 mennessä.

Marraskuun 2023 lopussa julkistettiin keskipitkän aikavälin uusi kohtaanto-malli, ja siihen liittyvä verkkoraportti otiskolla "Työvoiman kohtaanto ammattialoittain vuonna 2028". Kohtaantotarkastelussa arvioidaan kohtaanto riittävyyttä ja osaamista suhteessa uusiin avauduvin työpaikkoihin. Kohtaantoriittävyyttarkastelussa määrä-tellään yhtäjaotin-, alitarjonta- ja tasapainoammattilaat 5–9 vuoden aikajänteella. Kohtaantonäkökulmasta työvoiman kysyntä ilmenee avauduvien työpaikkojen määrinä. Kysynnässä hyödynnetään ammattilaisjen työvoimatarpeen muutos, ammattialoilta poistuva työvoima sekä tulevaisuudessa ennakoidut siirtymät ammatista toiseen. Työvoiman tarjonnassa huomioidaan koulutuksista valmistuneet, maahanmuuttajataustainen työvoima, ulkomaalaiset kotipuolelle kuuluva työvoima ja työtön työvoima. Kohtaantotarkastelussa on mukana kaikkiaan 75 ammattialaa.

Helmikuun 2024 aloussa julkistettiin Koulutustarve 2040-verkkoraportti. Näistä pitkän aikavälin määrällisistä tuloksista alustavasta versioita oli julkistettu jo elokuussa 2023. Koulutustarve-ennakoinnissa mallinnetaälän, paljonko eri koulutusasteilla ja -aloilla tarvitaan uusia tutkintoja ammattialojen työvoimatarpeeseen vastaamiseksi ajalla 2019–2040. Tarkastelun pohjana hyödynnetään toimialojen kehityksen perusskenaariota (*Business as Usual*) ja kaksvuokenaariota, jossa toimialoille ennakoidaan voimakkaampaa työvoimaa määrän kasvua. Koulutustarvetaulukossa raportoidaan ennakointitulokset Excel-muodossa koulutusasteittain ja -aloittain.

Ennakointikauden viimeisenä pääjulkaisuna ovat tuloosa alkeellisilta 2024 pitkän aikavälin laadullisen ennakointityön eli OEF:n jäsenille tehdyn, vuoden 2040 suuntaavan osaamiskyselyn tulokset.

Kaikki edellä mainitut ennakointitulokset ovat yksityiskohtaisesti tarkasteltavaa. Lisäksi loppukeväästä 2024 on tarkoitus avata uusi ennakointiin digitaalisen tietopalvelu, johon kaikki edellä mainitut ja tulevat ennakointityön tulokset kerätään. Tämän palvelun tarkemmista ominaisuuksista ja avauduvinsesta tullaan tiedottamaan myöhemmin. Opetushallituksen ennakointi-kehittämistyö on saanut tukea Euroopan unionin RRF-rahoituksesta.

Yksityiskohtaiset ennakointitulokset osoitteessa

https://www.oph.fi/ennakointi

Alueellista ennakointia

Yhteistä lyhyen aikavälin ennakointia Keski-Suomessa

"Nykäs-visio": "Keski-Suomessa asua maailman onnellisimman maan hyvinvoivimmat ja osaavimmat asukkaat – hypätään pitkälle!"

Syksyllä 2023 Keski-Suomen ELY-keskuksen alueella Työvoimaborometri-prosessiin valittiin kaksi tasoa:

- Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointi
- Teknologiateollisuus ja -palvelut.

Saimme työvoimia- ja osaamistarpeiden arviointiin mukaan kiitettävästi sidosryhmien edustaja. Olimme varoraisen tiekkaata taloudellisten kehityksen suhteen. Yritysten toimintaympäristö kuitenkin riittämätön kysyntä ja pula ammattitaitoisesta työvoimasta. Työvoiman osaamisesta ja saatavuudesta on huolehdittava taloustilanteesta huolimatta.

- Iosista yksityistä huolehtimistaa, jotta ne pysyvät Keski-Suomessa.
- Menestyvä yrityksiä ei synny hetkessä.
- TKI-panostus on alhainen.

Keski-Suomessa on työttömyyttä, myös kaltenteilista. Toisaalta työvoimapula näkyy, mitä kauemmas mennään -Aleville Jyväskylästä mennään. Tarkkaan vetä- ja pitovoiman. Ennakoinnissa tulee ottaa huomioon myös työmarkkinoiden rakenteelliset muutokset, kuten työn aika- ja paikkarajipumattomuus sekä digitalisaatio.

Toimialakohtaiset ennakointitulokset

Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointi:

- Avoimien työpaikkojen määrä laskussa. Työttömien määrä on pysynyt melko samana.
- Alueen suurimman työnantajan Keski-Suomen hyvinvointialueen säästöpaineet.
- Kulottajien heikentynyt talousti-lanne vähentää hyvinvointipalveluien käyttöä.
- Työvoimapulaa, erityisesti kaaemp-pa Jyväskylästä
- Eläköitymisen ja alan vaihdot.
- Koulutusta eri koulutusasteilla, keskeytykset.
- Ongelmien juurisyitä mm. matala palkkaustaso, rajalliset ammattilaiset kehittymismahdollisuudet, työn kuormittavuus.
- Kehittämis- ja tutkimustyötä yritysten kanssa.
- Priorisoidut osaamistarvemuotokset: 1. teksaly ja teknologia 2. kyberturvallisuusosaaminen, 3. asiakaskohtaamiset, asiakkaan kokonaisitanteen hallinta sekä hoidon vaikuttavuus.

Teknologiateollisuus ja -palvelut:

- Ällnesedun suurin toimiala (konepajat).
- Kasvato-ongelmaa, ei työvoimapulaa
- Vetovoimaa, koulutusta on tarjolla, osaaja tarvitaan.
- Yrityksiäpersy ja Suomen geopoliittinen asema lisänneet puolustusrvälkeiden kysyntää
- Tuuli- ja aurinkovoimaan seä huoltoon liittyvä osaamiskesktittäjä Ämäkeskeilla.
- Tehty ja suunnittelta investointeja.
- Energia- ja materiaalitehokkuudessa on TKI-innovaatiohankkeita.
- Robotiikkaosaaminen.
- Priorisoidut osaamistarvemuotokset: 1. läpileikkaavana digitalisaatio-osaaminen, 2. tekoäly, 3. kansainvälistyminen, työhtyeisöjen monikulttuurisuus.

Nostammo tähän esim myös rakennetun ympäristön, sillä lähiympäröimänne heijastuu asuntorakentamiseen. Rakennusalan komautukset heijastuvat edelleen metalli- ja logistiikkaaloille. Tarvitaan lisää panostuksia teinrfraan, tuuli- ja aurinkovoimaloiden rakentamiseen sekä korjausrakentamiseen. Prosessiteollisuudessa ja tuotannossa on odotettavissa lomautuksia pakkausmateriaalien heikon kysynnän takia. Majoitus-, ravitsemus- ja matkailualilla tehdään hyviä vastuullisuustyötä. Tapiaturmat ovat tärkeitä alueen vetovoimalle, mutta työvoiman on tässäkin suhteessa saanti haasteita. Alueella Suomen vahvuuksia ovat bio- ja kiertotalous ovat. Kasvivirmahdollisuuksia ja uusia avauksia on, kuten esimerkiksi sähkö kuljettava seitsikulttu. Toisaalta maatalouteen tarvitaan nuoria mm. huoltovarmuuden varmistamiseksi.

Tarvitsemme systemaattista eri aikavälien ennakointia ja uutta osaamista. Osaavat ihmiset ja opiskelijat ovat Keski-Suomen vahvuuksia. Työnantajille työhanjoittelujaksot ovat innesteinteja tulevaisuuteen. Kansainvälisissä opiskelijoissa ja työperäisessä maahanmuutossa on potentiaalia esimerkiksi yritysten vientityöhön.

Kuvaaja: AdobeStock_292733696

Alueellista ennakointia

Työvoimaborometri julkaistu: Osaavan työvoiman kysyntä säilyy korkeana Pirkanmaalla myös vuonna 2024

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi 29.11. kauan odotetun Työvoimaborometrin. Työvoimaborometrin tavoitteena on tuottaa laadukasta ja kattavaa lyhyen aikavälin tietoa työvoima- ja osaamistarpeista eri toimijoille. Työvoimaborometrin alueellisuus on toteutuksesta ja tiedonkeruusta vastaavat ELY-keskukset.

Työvoimaborometrin tiedon kerun suoritetin Pirkanmaalla ELY-keskuksen asiantuntijoiden toimesta. Barometrin tietopohjana on hyödynnetty alueella sattanutta ennakointi-tehtyä työvoima- ja osaamistarpeiden ennakointityöstä, alueelliset kehityskäymät -raportita, Työmarkkinatiedon työvoiman saatavuus- ja kohtaanto-raportita sekä sidosryhmäverkoston asiantuntijanäkemyksiä.

Verkoston asiantuntijanäkemykset koottin syksyllä 2023 toteutetussa toimialakohtaisissa työpajoissa sekä isossa alueellisessa ennakointiseminaarissa. Tapahtumat järjestettiin live -tilaisuuksina paremman vuorovaikutuksen aikaansaamiseksi. Tilaisuudet keräsivät runsaan osallistujajoukon työtisyyden, elinkeinoelämän ja osaamisen asiantuntijoista. Pirkanmaan tilaisuudet keräsivät eniten osallistuja koko valtakunnan tasolla. Syksyllä 2023 Työvoimaborometrissa keskittyttiin metalliteollisuuteen ja -palveluihin sekä sosiaali- ja terveysalaan.

Kone- ja metalliteollisuudessa varovaisia positiivisia signaaleja

Pirkanmaan tarkastelussa keskityttiin teknologiateollisuuden osalta kone- ja metalliteollisuuteen, joka on suurin yksittäinen teknologiateollisuuden ala ja merkittävä työllistäjä Pirkanmaan tasolla. Kone- ja metalliteollisuuden nykyinen tilauskanta on pitänyt tuotantoa yllä, mutta tilauskannat ovat lähteneet laskemaan yleisen globaalin talousti-lanteen vuoksi.

Heikentyneeseen kysyntään liittyvät sopeutustoimet on pääsäntöisesti järjestelty alkuälytyneen erilaisten käyttöjärjestelyjen sekä lomautusten kautta. Inflaation taittuessa ja korkojen laskun seurauksena odotettavissa on, että tilauskannat käänntyvät nousuun levään 2024 aikana, mikä taas lisä osaavan työvoiman kysyntää kesällä 2024.

Haasteena toimialalla on investointihalukkuuden matala taso. Investointeja ei tehdä tarpeeksi henkilöstön osaamisen kehittämiseen eikä koneisin, laitteisin ja ohjelmistoihin. Arvioihin vaikuttaa merkittävästi se, että osaavaa työvoimaa elävöitty jatkossakin työtehtävistä. Erityisesti pulaa syntyy hitsaajista, koneistajista ja koneenasentajista. Kansainvälisyys lisäänty työpaikoilla, joten alalla tarvitaan monipuolista kielitaitoa ja osaamista työskennellä monikulttuurisessa ympäristössä.

Toimialan työtehtävissä tarvitaan muun muassa robotiikan sekä ohjelmistojen hyödyntämiseen liittyvää osaamista, joka mahdollistaa laajavaiset-työtehtäviien suorittamisen yhden ruliinimaisen työtehtävän sijaan. Asiantuntijatehtävissä tekemiyn hyödyntäminen liittyä osaamisen tarve tulee lisäänymään. Tuotantotyössä puolestaan automatisoituijen tuotantoinstrojien lisäämisellä tarvitaan robotiikka- ja automaatiosaamista.

Sosiaali- ja terveysalan työvoimapula jatkuu Pirkanmaalla

Pirkanmaalla työvoiman kysyntä on merkittävä ja alan osaajista on pulaa jatkosaakin. Hyvinvointialueiden osuus alan työtöistä on 2/3 ja yksityisen sektorin noin kolmannes. Kokonaisuutena henkilöstön määrä on kasvanut vuositasolla ja lisäätyvoimaa on myös tulevaisuudessa edelleen. Alalle tarvittaisin pikäsesti lisää muun muassa lähihoitajia, sairaanhoitaja ja lääkäreitä.

Toimialaa haastavat vuorotyö, työvuorojen suunnittelu, henkilökunnan jaksaminen ja työhyvinvointi sekä kasvava digiosaamisen tarve. Myös asiakkaan ohjausosaamisen sekä mielenterveys- ja päihdetyön osaamisen tarve korostuvat Pirkanmaalla.

Osa-aikatyön ja leikkatyön osuus on kasvanut koko alalla. Tätä selittä muun muassa kasvanut vapaa-ajan merkitys nuorilla sukupolvilla, keikkatyön paempi palkkaus sekä vapaus suunnitella oma työkalenteri. Työedut, kuten eläke, lomapäivät, työterveys, eivät houkuta niin paljoa kuin paempi palkka ja työn joustavuus. Keikkatyön lisäänty-minen myötä kehittäjiä, ohjaus ja vastuu kasaantuvat vakituisen henkilöstön varaan ja se kuormittaa alan henkilöstöä epätasaisesti.

Työsäoppimispaikkoja on hankala saada, koska ei ole resurssia perehdyttää ja ohjata työsäoppijoita. Koko toimialalla olisi hyvä kehittää erilaisia perehdyttämisen, osaamisen kehittämisen ja mentorimmuotoilleja henkilöstön sitouttamiseksi. Kansainvälisillä osaajilla alalle soputumista vaikeuttaa heikko suomen kieleen taito, joten tarvitaan malleja suomen kieleen taidon kehittämiseksi. Hyvinvointialueen palvelut ovat kansainvälisesti hyvällä tasolla vaikuttamaan henkilöstön pitovoimaan ja alan houkuttelevuuteen. Alan pito- ja vetovoiman vahvistamiseen erilaisin keinoin olisi suotavaa.

Lisätiedot Pirkanmaan ELY-keskuksessa:
Tero Salminen, kehittämisasiantuntija
Juha Salminen, ennakointiasiantuntija

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksa

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

Ensimmäinen uusi Työvoimaborometri julkaistin marraskuussa. Mitä mielellä alueellanne ollaan nyt ja mitä odotate tältä vuodelta?

Työvoimaborometrin ensimmäiset oloin tilauellamme kesällä 2023, jolloin valtiimme kaksi toimiaisa mukaan arviointiin. Syyksiun ja laskelmien 2023 aikana toimialariryhmien koskeisissa ennakoinneissa ilmeisesti ja koostamaan ryhmien tuloksia ja raportoimaan tuotettua ennakointitietoa. Sen heikosti ymmärtäneiden vuoksi vuoden 2024 loivat osaltaan haasteita ennakoinitin. Rakennusalan vaikutukset näkyivät ja alueellamme ja erasto-ra tilauskantojen supistuminen kasvatti lomautusten määrä.

Osaamistarpeita löytyi paljon eri tehtävätasoille toimialoja tarkastellessa ja pula-alojakin löytyi. Pulaa-ammattien määrä ja niiden järjestyksen laittamisessa olisi kaivattu lisäaikaa, jotta kaikista toimialoista olisi saatu syvällisempää osaamistiestoja työvoimaborometrin käyttöön.

Alueellamme työvoimapula ja tarpeet näkyat lähes kaikilla toimialoilla, elävöitymien ja väheneva väki lisää entiisestäkin haasteita. Tilanteesta selviämimen vaati entiisestään yritysten automaatioinvestointeja ja henkilöstön osaamisen nostamista. Työvoimaborometrin tuloksissa kasvavat osaamistarpeet nousivatkin hyvin esille.

Työvoimaborometrin kehitettään edelleen paremmaksi. Mitkä ovat mielestänne keskeiset kehittämisen paikat?

Työvoimaborometrin ensimmäistä vuotta voidaan pitää testauksena tulevaan. Esimerkiksi TEM:n ja KEHA-keskuksen tuottaman Työvoimatiekartan pohjalteiden hyödyntäminen vaati vielä totuttelua. Työvoimaborometrin vaikuttavuutta on lisättävä ja sen parempaa hyödynnettävyyttä eri kohderyhmissä on jatkossa paranneltava.

Yhdenmukainen tietopohja ja taustaaineiston kooni eri lähteistä tulee parantumaan vuoden 2024 aikana, jotta alueilta koottu ennakointitieto saadaan laadullisesti yhteismittaiseksi. Valtakunnalliset tulokset voisivat yhdenmukaistaa toimialakohtaisia osaamistarpeita ja peilata niitä omalle alueelle. (esim. sote-ala, teknologiateollisuus). Osaamisten kuvaamisia voitaisiin yhdistäidä niin, että ne tuleval paremmin ymmärretyksi myös työnhakijoille. Tulosten arviointi ja jatkotoimien kehittämistehtävät tulisi käsiteltä valtakunnan ja alueatasolla niin, että saisi syntyy jatkotoimenpideohjelma alueille.

Laadukas ennakointi perustuu jaettuun tilannekuvaan ja yhteisen näkymän tuloksesta. Kuinka tulevaisuusenkan ole todellisuutta. Mitä on ensimmäisenä tuotettava tulevaisuuden kehittämän hyödyntämistä vaikuttavasti ja alueittanne kehittävästi?

TE-2024 -uudistus ja TE-palvelujen siirto työtoimiyksiälle ja työvoimaborometrin hyödyntäminen siinä vaativat varautumista. Mitä ja miten palveluja jakossa luotetaan niin, että työtöisyysalueiden tarpeet tulevat paremmin huomioiduksi. Työvoimaborometrin tuottamaa tietoa on jatkossa hyvä käydä läpi niin yrityksien sidosryhmien kuin työnja-asiakkaidenkin kanssa.

Työvoimaborometrin projektipäällikkö Reino Savolainen, TEM

Ensimmäinen uusi Työvoimaborometri julkaistin marraskuussa. Mitä mielellä kohti ensi kysyä ja seuraavaa alueellista tiedonkeruuta?

Ensimmäinen uusi Työvoimaborometri julkaistin marraskuussa, ja eräinen erittäin hyötyvuokin uudesta tietotuotteeseen. Haluan eniksi vielä tätä suoran kiitokseni kaikille sidosryhmillemme ja erityisesti ELY-keskuksille, jotka ovat tehneet valtavan työn tiedonkeruun ja analyysin parissa. Heidän sitoutuneisuutensa ja ammattitaitonsa ovat olleet avainasemassa uuden barometrimme onnistumisessa. Työvoimaborometri ei kuitenkaan ole vielä valmis ja kehittävä edelleen on. Odotankin syksyä innokkaasti ja optimistisesti. Tämä on meille mahdollisuus edelleen paranta Työvoimaborometria sekä kehittää uusia tapoja kertöä ja analysoida työvoimatarpeisiin liittyvää tietoa. Tavoitteemme on tuottaa jatkuvasti tarkempaa ja ajankohtaisempaa tietoa yhteiskunnan eri toimijoiden päätöksentoon tueksi.

Työvoimaborometria kehitetään edelleen paremmaksi. Mitä on ensimmäisenä työpöydälläsi projektinäkö?

Työpöydällani on runsaasti kehityskohteita, mutta keskeisimmät niistä liittyvät tunnistettujen osaamisten jäkkavaisiyyteen. Osaamisten tarkemipi alaejako on toinen merkittävä kehityskohde tälle vuodelle. Työvoimaborometrin nykyistä ELY-aluetasoa tullaan tarkentamaan, mikä auttaa metti tarjoamaan entistä kohdennetumpaa ja alueellisesti merkityksellisempää tietoa.

Laadukas ennakointi perustuu jaettuun tilannekuvaan ja yhteisen näkymän tulevasta. Mikä roolI TEM:llä on tai voisi olla työvoima- ja osaamistarpeiden ennakoinnissa, kun tiedon haluan hyödyttävän alueita ja niiden elinvoimaa?

TEM:n roolI työvoima- ja osaamistarpeiden ennakoinnissa ei ehdottoman keskeinen. Nykyisellään ministeriö toimii alueiden yhtenäisten toimintatapojen ja -mallien luojana, jotka mahdollistavat yhteneväin ennakointitiedon tuottamisen. Lisäksi ministeriön tehtävänä on edistää dialogia niin alueellisesti kuin kansallistäkin, jotta voimme yhdessä muodostaa ja jakaa yhteisen näkemyksen tulevaisuuden kehityksänyistä. Ministeriölä on myös tärkeä roolI viestinnässä, sillä se tavoittaa tehokkaasti koko maan keskeisimmät toimijat. Tästä näkökulmasta roolimme on myös tiedottaa tunnistetuista haasteista ja luoda edellytykset tehokkalle ja oikeaaikaisille toimenpiteille, joiden avulla näitä haasteita voidaan ratkaista.

Ajankohtaista

Save the date

KOHTI HIILIVAPAATA HUOMISTA

Valtakunnallinen alue-ennakointiseminaari 2024

VAASA + online

21–22.5.2024

Järjestäjät:

Pohjanmaan liitto
Pohjanmaan ELY-keskus
Vaasan ammattikorkeakoulu
VEBIC / Vaasan yliopisto
Vaasan kaupunki

Työ- ja elinkeinoministeriö
Valtionvarainministeriö

Jos et halua jatkossa lukea tätä uutiskirjettä, ilmoittaan siitä meille täyttämällä tämän lomakkeen, niin poistamme sinut sähköpostilistalta. Tietosuojaselosteen löydät täältä.

Kannustamme jäsenmaan uutiskirjeitä eteenpäin kaikille, joiden sjatteitte olevan kiinnostuneita työvoima- ja osaamistarpeiden ennakoinnista ja sen kehittämisestä. Uutiskirjeen tilauslomake löytyy täältä. Jos organisaatiosi onne haluaisi lisätä omaa ennakointityötään esille uutiskirjeessämme, otamme vastaan juttudeoulta osoitteeseen ennakointi.tem@gov.fi